

บทที่ 1

บทนำ

ภูมิหลัง

การจัดอันดับความสามารถทางการแข่งขันของประเทศไทย โดยสถาบันนานาชาติ เพื่อการพัฒนาการจัดการ (Institute for Management Development : IMD) ประจำปี 2554 มีข้อสรุปของประเด็นอภิปรายด้านการศึกษา พบว่า คุณภาพการศึกษาต่ำส่งผลกระทบต่อสัมฤทธิ์ผลของผู้เรียนเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อผลิตบุคลากรคุณภาพเพื่อสนับสนุนการปรับโครงสร้างการผลิตไปสู่ห่วงโซ่คุณค่าที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ประเทศไทยยังต้องเผชิญกับบริบทการแข่งขันใหม่และการเกิดขึ้นของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ซึ่งจะทำให้เกิดเวทีการแข่งขันไร้พรมแดน การผ่อนคลายข้อจำกัดทางภาษี และการเคลื่อนย้ายเงินทุนและบุคลากรข้ามแดนอย่างเสรี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. 2554 : 6)

สภาพการณ์ที่เกิดขึ้นดังกล่าวส่งผลให้ระบบการจัดการศึกษาไทยต้องปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในการบริหารจัดการศึกษา เพื่อส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาผู้เรียน ดังปรากฏในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2550 มาตรา 49 ซึ่งกล่าวไว้ว่าบุคคลย่อมมีสิทธิเสมอกันในการรับการศึกษาไม่น้อยกว่าสิบสองปีที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย อีกทั้งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้เน้นให้การจัดการศึกษามุ่งประ โยชน์สูงสุดแก่ผู้เรียนกระตุ้นให้เกิดนวัตกรรมและการเปลี่ยนแปลงให้เป็นสังคมฐานความรู้ได้มาตรฐานระดับสากล สอดคล้องกับทิศทางการขับเคลื่อนการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ. 2553-2561) ซึ่งสาระสำคัญในข้อที่ 1 ได้กล่าวไว้ว่า คนไทยและการศึกษาไทยต้องมีคุณภาพและได้มาตรฐานระดับสากล อีกทั้งกระทรวงศึกษาธิการมีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยการยกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนดีมีมาตรฐานสากล เพื่อให้เป็น โรงเรียนที่มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตัวเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่เรียนรู้ มีทักษะความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรมนำความรู้ รักความเป็นไทย และมีความสามารถก้าวไกลระดับสากล (กระทรวงศึกษาธิการ. 2553 : 6)

และทิศทางการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีวิสัยทัศน์ คือ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นองค์กรขับเคลื่อนคุณภาพ การศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศไทยให้สูงเทียบเท่าค่าเฉลี่ยของโลกภายในปี 2563 อีกทั้งมี พันธกิจ คือ พัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการศึกษาให้ประชาชนวัยเรียนทุกคน ได้รับ การศึกษาอย่างมีคุณภาพ โดยการพัฒนาผู้เรียนเป็นสำคัญเพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ให้เป็น บุคคลที่มีความรู้ คุณธรรม ความสามารถ ตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานและการพัฒนา ผู้คุณภาพระดับสากล ซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แสดงเจตนาธรรมนี้ มุ่งมั่นที่จะพัฒนาการศึกษาไว้ดังนี้ ด้านผู้เรียนต้องได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณภาพ อันหมายถึงเป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่า มีความสุขบนพื้นฐานของความเป็นไทยภายใต้บริบทสังคม โลกใหม่รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและ ความสามารถในการระดับสูงเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อการพึ่งตนเอง และสมรรถนะในการแข่งขันด้าน โรงเรียนต้องยกระดับคุณภาพสูงขึ้นสู่มาตรฐานสากล ผ่านการรับรองมาตรฐานแห่งชาติ (TQA) เป็นโรงเรียนยุคใหม่ที่มีการศึกษาแบบองค์รวม และบูรณาการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคมวัฒนธรรม ศาสนา และการเมืองเพื่อพัฒนาประเทศ อย่างยั่งยืน ด้านหลักสูตรต้องมีการพัฒนารูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น ความแตกต่างตามศักยภาพของผู้เรียน โดยคำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้จำเป็นต้องมีสื่อ อุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสมและ ปรับประยุกต์ให้ใช้ได้ทันต่อการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลกด้านผู้บริหาร ครูศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ต้องได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการที่เหมาะสม หลากหลายอย่างทั่วถึง ต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการเรียนรู้และเพิ่มพูน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล ตลอดจนเพื่อจรรโลงความพึงพอใจ และความผูกพันต่อวิชาชีพอย่างแน่นแฟ้นและต้องมีภาคีเครือข่ายในการจัดการเรียนรู้และ ร่วมพัฒนากับสถานศึกษาระดับภูมิภาคระดับประเทศ และระหว่างประเทศ รวมทั้งเครือข่าย สนับสนุนจากสถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นศูนย์และร่วมเป็น เครือข่ายพัฒนาความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนและบุคคลทั่วไปเพื่อร่วมกันพัฒนาการศึกษา ไทยให้มีมาตรฐานระดับสากล (ชินภัทร ภูมิรัตน. 2553 : 18)

โรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) เป็นหนึ่งในอีกหลาย โครงการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นความพยายามที่มีเป้าหมาย ที่จะจัดการเรียนการสอนมุ่งให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะพึงประสงค์ (Learner Profile) เทียบเคียง

มาตรฐานสากล (World Class Standard) ผู้เรียนมีศักยภาพ เป็นพลโลก (World Citizen) เพื่อพัฒนายกระดับคุณภาพจัดการเรียนการสอนและการจัดการด้วยระบบคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียนเป็นมาตรฐานสากล เป็นการต่อยอดคุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่เป็นมาตรฐานชาติ (ตามที่โรงเรียนทุกโรงเรียนจะต้องดำเนินการ เพื่อรองรับการประเมินคุณภาพการ จัดการศึกษา โดย สมศ. ตาม พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542) โดยภาพรวมคุณลักษณะที่พึงประสงค์พื้นฐานของทั้งสองมาตรฐานเหมือนกัน คือ การจัดการศึกษาให้คนในชาติเป็น คน เก่ง คนดี และ มีความสุข ตามปฏิญญาว่าด้วยการจัดการศึกษาของ UNESCO โดยในศตวรรษที่ 21 ทุกประเทศได้มีการพัฒนาและ ใช้หลักสูตรการศึกษาที่มีเป้าหมายให้ผู้เรียน ได้ Learn to know, Learn to be, Learn to do เพื่อให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลเมืองของชาติ และ Learn to live together เพื่อสร้างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในฐานะพลโลก (มาตรฐานที่ 1 คุณลักษณะของคน ไทยที่พึงประสงค์ทั้งในฐานะพลเมืองและพลโลก) (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553 : 3)

ในปี 2554 สถาบันนานาชาติเพื่อจัดการศึกษา (Institute for Management Development : IMD) ได้จัดอันดับรวม 55 ประเทศ ซึ่งประเทศไทยมีดัชนีด้านสมรรถภาพทางการศึกษาอันดับที่ 43 ผลการประเมินคุณภาพการศึกษาดังกล่าวพบว่า ผลสัมฤทธิ์การศึกษาในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยรวม ได้คะแนนต่ำ ในการประเมินคุณภาพโรงเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานพบว่า โรงเรียนที่ไม่ได้เกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดถึงร้อยละ 65 และสิ่งที่เป็นปัญหาสำคัญ คือ ขีดความสามารถในการคิด วิเคราะห์ มีวิจารณญาณ มีความคิดสร้างสรรค์ คิด ไตร่ตรอง และมีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง รักการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง ไม่ปรากฏผลให้เห็นเป็นรูปธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม จากความคาดหวังของสังคมดังกล่าว

กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายที่มุ่งมั่นต่อการพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษา โดยยกระดับโรงเรียนชั้นนำที่มีความพร้อมสู่โรงเรียนดี มีมาตรฐานสากลเพื่อให้เป็นโรงเรียนที่มีระบบการพัฒนาผู้เรียน สถานศึกษา แหล่งเรียนรู้ สภาพแวดล้อม หลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ที่เอื้ออำนวยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนมีความสามารถคิด วิเคราะห์ แก้ปัญหา มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีคุณธรรม นำความรู้รักความเป็นไทย และมีความรู้ก้าวไกลในระดับสากล โดยกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและยกระดับโรงเรียนมาตรฐานสากล (World Class Standard School) ปีการศึกษา 2553 - 2555 ในโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 119 โรงเรียน ระดับมัธยมศึกษา

จำนวน 381 โรงเรียน รวมจำนวน 500 โรงเรียนและได้กำหนดภาพแห่งความสำเร็จในโรงเรียนมาตรฐานสากลไว้คือ ลักษณะความเป็นมาตรฐานสากล ประกอบด้วย การจัดการเรียนการสอน (หลักสูตรและการสอน) และการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ โดยโรงเรียนมาตรฐานสากลจะต้องมีคุณลักษณะดังนี้ คือ ผู้เรียนมีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) ได้แก่ ความเป็นเลิศทางวิชาการ สื่อสารสองภาษา ล้ำหน้าทางความคิด ผลิตงานอย่างสร้างสรรค์ร่วมกันรับผิดชอบ ต่อสังคมโลก การจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากลและบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ซึ่งกำหนดวัตถุประสงค์โรงเรียนมาตรฐานสากลไว้คือ พัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen) ยกระดับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World Class Standard) และยกระดับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553 :

3)

โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดมีหน้าที่รับผิดชอบภารกิจการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของประเทศเช่นเดียวกับโรงเรียนประถมศึกษาทั่วไป แต่มีจุดเด่นอันถือเป็นเอกลักษณ์ของความเป็นโรงเรียนอนุบาลคือมีเพียงจังหวัดละ 1 โรงเรียนและถือเป็นความคาดหวังของสังคมในด้านคุณภาพการจัดการศึกษา แต่แต่ละปีการศึกษามีนักเรียนที่จบการศึกษาจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 สามารถสอบเข้าเรียนต่อระดับมัธยมศึกษาในโรงเรียนที่มีชื่อเสียงได้จำนวนมากและนักเรียนจะประสบความสำเร็จในการแข่งขันทักษะทางวิชาการในทุกระดับ สิ่งที่จะทำให้โรงเรียนเหล่านี้มีคุณภาพก็เพราะมีการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ปัจจัยหนึ่งที่เกิดประสิทธิภาพที่สำคัญคือ ระบบการบริหารโรงเรียนประกอบด้วยเจตนารมณ์ของการดำเนินงานตามโครงการโรงเรียนมาตรฐานสากลที่มุ่งมั่นที่จะบรรลุความคาดหวังสำคัญอันสอดคล้องกับภารกิจของการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดดังนี้ (สำนักงานบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553 : บทนำ)

1. ผู้เรียน ได้รับการพัฒนาให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ อันหมายถึง เป็นคนดี เป็นคนเก่ง เป็นคนที่สามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณค่าและมีความสุข บนพื้นฐานของความเป็นไทยภายใต้บริบทสังคมโลกใหม่ รวมทั้งเพิ่มศักยภาพและความสามารถในระดับสูงด้านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและการสื่อสาร เพื่อการพึ่งพาตนเองและเพื่อสมรรถนะในการแข่งขัน

2. โรงเรียนยกระดับคุณภาพขั้นสู่มาตรฐานสากล ผ่านการรับรองคุณภาพแห่งชาติ (TQA) เป็นโรงเรียนยุคใหม่ที่จัดการศึกษาแบบองค์รวมและบูรณาการเชื่อมโยงกับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ศาสนา และการเมืองเพื่อพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน

3. โรงเรียนพัฒนาหลักสูตร รูปแบบและวิธีการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้น ความแตกต่างตามศักยภาพของผู้เรียน โดยคำนึงถึงผู้เรียน ทั้งนี้จำเป็นต้องมีสื่ออุปกรณ์ เครื่องมือ สื่อนวัตกรรม เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่เหมาะสม และปรับประยุกต์ใช้ ได้สมประโยชน์ ท้นต่อการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์โลก

4. ผู้บริหาร ครู ศึกษานิเทศก์ และบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการพัฒนาด้วยวิธีการ ที่เหมาะสม หลากหลายอย่างทั่วถึงต่อเนื่อง เพื่อเสริมสมรรถนะการเรียนรู้และเพิ่มพูน ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานสู่ความเป็นเลิศในระดับสากล ตลอดจนเพื่อจรรโลงความพึงพอใจ และความผูกพันต่อวิชาชีพอย่างแน่นแฟ้น

5. โรงเรียนภาคีเครือข่ายการจัดการเรียนรู้และร่วมพัฒนากับสถานศึกษาระดับ ท้องถิ่นระดับภูมิภาค ระดับประเทศ และระหว่างประเทศรวมทั้งเครือข่ายสนับสนุนจาก สถาบันอุดมศึกษาและองค์กรอื่นๆ ที่เกี่ยวข้อง ตลอดจนเป็นศูนย์และร่วมเป็นเครือข่ายพัฒนา ความรู้ให้กับประชาชนในชุมชนและบุคคลต่อไป

การพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลเพื่อให้บรรลุเป้าหมายด้านนโยบายการจัด การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่กระทรวงศึกษาธิการต้องการให้เกิดมีขึ้น และเพื่อจะได้เป็นแนวทาง การดำเนินงานจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเป็นอาเซียนในปี 2558 ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะ นำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนมาตรฐานสากลของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางเชิงรุกในการพัฒนาโรงเรียนเพื่อรองรับนโยบายและวัตถุประสงค์ดังกล่าว

คำถามการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด เป็นอย่างไร
2. ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ควรเป็นอย่างไร
3. การประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดที่นำเสนอ มีความเหมาะสมหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด
2. เพื่อนำเสนอยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

ขอบเขตการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง
 - 1.1 ประชากร ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2555 จำนวน 80 โรงเรียนทั่วประเทศ
 - 1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในปีการศึกษา 2555 จำแนกตามภูมิภาค จำนวน 6 โรงเรียน และกรุงเทพมหานคร รวม 7 โรงเรียน ที่มีหลักการปฏิบัติที่ดี (Best Practice) ตามเกณฑ์การคัดเลือก ดังนี้
 - 1.2.1 เป็นโรงเรียนที่ผ่านการประเมินคุณภาพภายนอกจาก สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) รอบ 2 ในระดับ ดีมาก
 - 1.2.2 มีผลการสอบ O-NET ปีการศึกษา 2554 สูงสุดในแต่ละภาค ใน 6 ภาค ได้แก่ ภาคเหนือ ภาคใต้ ภาคกลาง ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคตะวันออก ภาคตะวันตก และกรุงเทพมหานคร
2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การบริหารจัดการคุณภาพตามค่านิยมหลักที่มุ่งผลการปฏิบัติที่เป็นเลิศ ตามการดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ภายใต้กรอบแนวคิดโรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553 : 32-43) และเกณฑ์การกำหนดรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย Thailand Quality Award : TQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป The European Quality Award :

EQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์, Singapore Quality Award : SQA รางวัล Deming Prize ของประเทศญี่ปุ่น และรางวัลความเป็นเลิศทางธุรกิจของออสเตรเลีย (Australian Business Excellence Award : ABEA) ได้รายละเอียดกรอบแนวคิดในการวิจัย 10 ด้าน รายละเอียดดังนี้

2.1 การนำองค์กร (Leadership)

2.2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Planning)

2.3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus)

2.4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and

Knowledge Management)

2.5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล (Faculty and Staff Focus)

2.6 การจัดการกระบวนการ (Process Management)

2.7 ธรรมภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม (Goodgovernance and

Accountability)

2.8 ผลการปฏิบัติงานหลัก (Performance)

2.9 นวัตกรรม และสารสนเทศ (Innovation and Information)

2.10 คุณภาพของผู้เรียน (Quality of Learners)

3. ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย 3 ระยะ ดังนี้

ระยะที่ 1 ศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2555 - เดือนมกราคม 2556

ระยะที่ 2 ยกร่างยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ระหว่างเดือนกุมภาพันธ์ 2556 - มีนาคม 2556

ระยะที่ 3 ประเมินยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล เดือนมีนาคม 2556

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. ยุทธศาสตร์การพัฒนา หมายถึง แนวทางเชิงรุกในการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดภายใต้กรอบแนวคิดโรงเรียนมาตรฐานสากล

และเกณฑ์การกำหนดรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย Thailand Quality Award : TQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติของสหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป The European Quality Award : EQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์, Singapore Quality Award : SQA, รางวัล Deming Prize ของประเทศญี่ปุ่น และรางวัลความเป็นเลิศทางธุรกิจของออสเตรเลีย (Australian Business Excellence Award : ABEA) ได้รายละเอียดกรอบแนวคิดในการวิจัย 10 ด้าน รายละเอียดดังนี้

1.1 การนำองค์กร (Leadership) หมายถึง การกำหนดวิสัยทัศน์ และแนวทางการนำไปปฏิบัติส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์ปัญหาต่างๆ ด้วยการใช้เหตุผล การกระตุ้นให้ครูยอมรับและเต็มใจที่จะปฏิบัติงานให้บรรลุผลสำเร็จตามวิสัยทัศน์ การจูงใจให้ครูกระตือรือร้น ทุ่มเทการปฏิบัติงาน ตลอดจนร่วมกับครูวิเคราะห์จุดเด่นจุดด้อยของแต่ละฝ่ายในโรงเรียน เพื่อนำจุดเด่นมาพัฒนา และปรับปรุงแก้ไขจุดด้อย

1.2 การวางแผนยุทธศาสตร์ (Strategic Planning) หมายถึง กระบวนการรวมพลังร่วมมือกันเพื่อเป้าหมายของ โรงเรียน คือมุ่งเน้นการเรียนรู้ของนักเรียน การมีแนวคิดสอดคล้องกันในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอน การสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการอภิปรายและตัดสินใจในงานต่างๆ ที่สำคัญของโรงเรียน กระจายอำนาจและหน้าที่ให้ครูมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานตามหลักประชาธิปไตย และเรียนรู้ร่วมกันและประยุกต์ความรู้ที่ได้ไปใช้แก้ปัญหาในการปฏิบัติงาน

1.3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus) หมายถึง การบริหารจัดการศึกษาที่ครูและบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ปกครอง ตลอดจนกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมในการเสนอแนะปัญหาและความต้องการในการบริหารจัดการศึกษา ตลอดจนมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการจัดการศึกษา มีความรับผิดชอบต่อนักเรียน และปฏิบัติงาน การประสานงานกับชุมชน องค์กรชุมชนและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีส่วนร่วมในการสนับสนุนการบริหารและการจัดการศึกษา และความร่วมมือจากชุมชนในการเป็นวิทยากรพิเศษ เพื่อให้ความรู้ด้านศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นและงานอาชีพในท้องถิ่น

1.4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and Knowledge Management) หมายถึง การบริหารจัดการ โดยการวิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข การดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงาน วิเคราะห์และปรับปรุงแก้ไข

การดำเนินงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานการดำเนินงาน ใช้กระบวนการแก้ปัญหาในการดำเนินงาน โดยการปรับแผนกลยุทธ์เพื่อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง และจัดระบบควบคุมและตรวจสอบการดำเนินงานตามมาตรฐาน

1.5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล (Faculty and Staff Focus) หมายถึง การบริหารจัดการ โดยการมีส่วนร่วมร่วมกันในการปรับปรุงโรงเรียนโดยแนวคิดสอดคล้องกันในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการเรียนการสอนด้วยการสนับสนุนให้ครูมีส่วนร่วมในการอภิปรายและตัดสินใจในงานต่างๆ ที่สำคัญของโรงเรียน มีกระจายอำนาจและหน้าที่ให้ครูมีส่วนร่วม ในการปฏิบัติงานตามหลักประชาธิปไตยตลอดจนนำความรู้และทักษะใหม่ๆ ที่ได้จากการเรียนรู้ร่วมกันไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงาน

1.6 การจัดการกระบวนการ (Process Management) หมายถึง การจัดโครงสร้างองค์กรมีความเหมาะสม มีการวางแผนกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการ มีวิสัยทัศน์มีความชัดเจน สามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดมาตรฐานการปฏิบัติงานและข้อตกลงในเป้าหมายความสำเร็จร่วมกัน มีกระบวนการทำงานเป็นระบบ และมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ และส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

1.7 ธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม (Good governance and Accountability) หมายถึง หลักการบริหารจัดการที่ดี ที่มียึดหลักปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ ข้อตกลง แนวปฏิบัติของกฎหมายในการปฏิบัติงานอย่างถูกต้องและรัดกุม เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และครูรับทราบเกี่ยวกับแผนงาน กฎระเบียบของสถานศึกษา การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานของสถานศึกษาให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทราบอย่างเปิดเผย การมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาของผู้ปกครองและชุมชน ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องตรวจสอบข้อมูลข่าวสารได้อย่างเป็นปัจจุบัน

1.8 ผลการปฏิบัติงานหลัก (Performance) ความสามารถในการดำเนินงานของโรงเรียน โดยมีนักเรียนที่จบหลักสูตรสามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพและอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข สามารถสอบเข้าเรียนต่อในระดับที่สูงขึ้นได้ ได้รับรางวัลด้านวิชาการจากหน่วยงานต่างๆ ตามที่โรงเรียนคาดหวัง มีคะแนนทุกรายวิชาผ่านเกณฑ์ตามที่หลักสูตรกำหนด และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามศักยภาพเป็นพลโลก (World Citizen)

1.9 นวัตกรรม และสารสนเทศ (Innovation and Information) หมายถึง การดำเนินงานของโรงเรียนโดยจัดให้มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลย้อนกลับในการดำเนินงาน และการจัดทำแผนการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ รวมไปถึงการเลือกเทคโนโลยีที่เหมาะสม การจัดสรรการใช้เทคโนโลยีอย่างคุ้มค่า และพอเพียงต่อความต้องการในการบริหารจัดการ การบำรุงรักษาระบบงานให้เหมาะสมต่อความต้องการที่มีการเปลี่ยนแปลงและสอดคล้องกับ เทคโนโลยีอย่างปัจจุบัน และมีการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การจัดทำเว็บไซต์ (Web Site) ของสถานศึกษา และการสื่อสารผ่านนวัตกรรมในสื่อสารอื่น เช่น Facebook

1.10 คุณภาพของผู้เรียน (Quality of Learners) หมายถึง ความสามารถที่ผู้เรียน ควรปฏิบัติได้ตามเกณฑ์ที่ทางโรงเรียนกำหนดเมื่อจบการศึกษาในแต่ละระดับ ดังนี้

1.10.1 ผู้เรียนมีทักษะในการรู้จักการแสวงหาความรู้ (Learning to know) การต่อยอดความรู้ที่มีอยู่ และรวมทั้งการสร้างความรู้ขึ้นมาใหม่

1.10.2 ผู้เรียนมีทักษะรู้จักตัวเองอย่างถ่องแท้ (Learning to be) รู้ถึงศักยภาพ ความถนัด ความสนใจ ของตนเอง

1.10.3 ผู้เรียนมีทักษะการปฏิบัติหรือลงมือทำ (Learning to do) ซึ่งนำไปสู่ การประกอบอาชีพจากความรู้ที่ได้ศึกษา มารวมทั้งการปฏิบัติเพื่อสร้างประโยชน์ให้สังคม

1.10.4 ผู้เรียนมีทักษะการดำเนินชีวิต (Learning to with the others) อยู่ร่วมกับ คนอื่น ได้อย่างมีความสุขทั้งการดำเนินชีวิตในการเรียน ครอบครั้ว สังคม และการทำงาน

1.10.5 ผู้เรียนมีจินตนาการและความคิดสร้างสรรค์ (Creativity)

2. ผลลัพธ์ หมายถึง การบริหารจัดการเกี่ยวกับการประเมินผลการดำเนินงานและการปรับปรุงผลการดำเนินงานของโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดเพื่อความเป็นมาตรฐานสากล

3. ผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย หมายถึง ผู้บริหาร คณะครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครอง รวมถึง สังคมชุมชน ซึ่งมีอิทธิพลส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการ โรงเรียนรวมถึงการมีส่วนร่วม ในกระบวนการทางการศึกษาอันส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายสูงสุด

4. สภาพปัจจุบัน หมายถึง สภาพที่เป็นอยู่ในขณะที่ดำเนินการวิจัยของโรงเรียนอนุบาล ประจำจังหวัด และต้องการให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อเอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำ จังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

5. สภาพที่พึงประสงค์ หมายถึง สภาพที่ควรจะเป็น หรือเป็นสิ่งที่ดี และมีความ เหมาะสมเอื้อต่อการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล

6. โรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด หมายถึง สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2555 ที่กำหนด ให้จัดการเรียนการสอน ระดับก่อนประถมศึกษาและระดับประถมศึกษา โดยเฉพาะระดับก่อนประถมศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเป็นศูนย์ทดลอง ค้นคว้า วิจัย และเป็นศูนย์พัฒนาการศึกษาประจำทุกจังหวัด ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนประจำกรุงเทพมหานคร 4 โรงเรียน โรงเรียนอนุบาลต่างจังหวัด 76 จังหวัด จำนวน 76 โรงเรียน รวมทั้งหมด 80 โรงเรียน

7. โรงเรียนมาตรฐานสากล หมายถึง โรงเรียนที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้มีศักยภาพ เป็นพลโลก (World Citizen) และยกระดับการจัดการเรียนการสอนเทียบเคียงมาตรฐานสากล (World Class Standard) รวมถึงยกระดับการบริหารจัดการด้วยระบบคุณภาพ (Quality System Management) ตามกรอบแนวคิดในการวิจัยทั้ง 10 ด้าน

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด เพื่อการวิจัย ยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ซึ่งการวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาในประเด็นปัญหาและความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัด ศึกษายุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล และความเหมาะสมของยุทธศาสตร์ในการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดที่นำเสนอโดยศึกษาในประเด็น ดังนี้

1. องค์ประกอบของระบบบริหารจัดการองค์การคุณภาพสู่ความเป็นมาตรฐานสากล ใช้กรอบแนวทางการบริหารจัดการศึกษาจากการสังเคราะห์เอกสารภายใต้กรอบแนวคิดโรงเรียนมาตรฐานสากล (สำนักบริหารงานมัธยมศึกษาตอนปลาย. 2553 : 32-43) และเกณฑ์การกำหนดรางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศไทย Thailand Quality Award : TQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติของประเทศสหรัฐอเมริกา The Malcolm Baldrige National Quality Award : MBNQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติยุโรป The European Quality Award : EQA, รางวัลคุณภาพแห่งชาติประเทศสิงคโปร์, Singapore Quality Award : SQA รางวัล Deming Prize ของประเทศญี่ปุ่น และรางวัลความเป็นเลิศทางธุรกิจของออสเตรเลีย (Australian Business Excellence Award : ABEA) ได้รายละเอียดกรอบแนวคิดในการวิจัย 10 ด้าน รายละเอียดดังนี้

- 1.1 การนำองค์กร (Leadership)
- 1.2 การวางแผนเชิงยุทธศาสตร์ (Strategic Planning)
- 1.3 การมุ่งเน้นผู้เรียนและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย (Student and Stakeholder Focus)
- 1.4 การวัด การวิเคราะห์ และการจัดการความรู้ (Measurement Analysis and

Knowledge Management)

- 1.5 การมุ่งเน้นทรัพยากรบุคคล (Faculty and Staff Focus)
- 1.6 การจัดการกระบวนการ (Process Management)
- 1.7 ธรรมาภิบาลและความรับผิดชอบต่อสังคม (Good Governance and

Accountability)

- 1.8 ผลการปฏิบัติงานหลัก (Performance)
- 1.9 นวัตกรรม และสารสนเทศ (Innovation and Information)
- 1.10 คุณภาพของผู้เรียน (Quality of Learners)

2. การกำหนดยุทธศาสตร์ ใช้แนวคิดการพัฒนามาตรฐานยุทธศาสตร์ของ
พททช ศิริบรรณพิทักษ์. 2542 : 83) ดังนี้

- 2.1 การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก (Environment Analysis)
- 2.2 การพิจารณาการวิเคราะห์ (Corporate Analysis)

2.2.1 จุดแข็ง (Strength : S)

2.2.2 จุดอ่อน (Weaknesses : W)

2.2.3 โอกาส (Opportunities : O)

2.2.4 ภาวะคุกคาม (Threats : T)

2.3 การเลือกและการจัดวางยุทธศาสตร์ (Generating Strategic Alternatives)

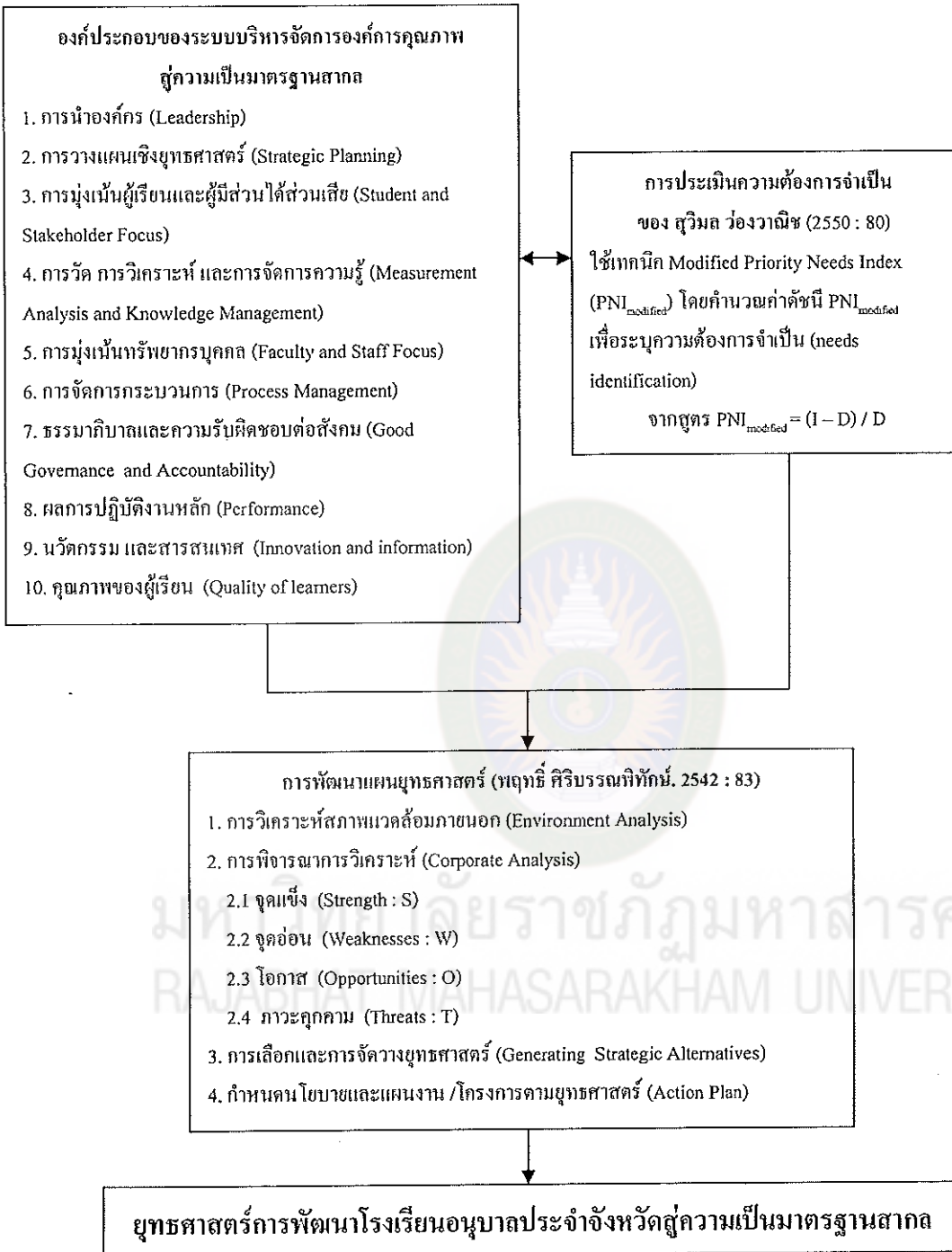
2.4 กำหนดนโยบายและแผนงาน /โครงการตามยุทธศาสตร์ (Action Plan)

3. การศึกษาปัญหาและความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็น
โรงเรียนมาตรฐานสากล ใช้แนวคิดการประเมินความต้องการจำเป็นของ สุวิมล ว่องวาณิช
(2550 : 80) ดังนี้

การประเมินความต้องการจำเป็นของปัญหาและความต้องการของการพัฒนา
โรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิค
Modified Priority Needs Index (PNI_{modified}) ในการจัดลำดับความสำคัญของความต้องการ
จำเป็นของปัญหาและความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็นโรงเรียน

มาตรฐานสากล เมื่อนำข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถามที่เป็น
 มาตรฐานค่า 5 ระดับที่การตอบสนองรายคู่ (dual response) มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและ
 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเป็นรายข้อ ในส่วนที่เป็นข้อมูลสภาพปัจจุบันของปัญหาและความ
 ต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็นโรงเรียนมาตรฐานสากล และส่วนที่เป็นข้อมูล
 สภาพที่พึงประสงค์ของปัญหาและความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็น
 โรงเรียนมาตรฐานสากล โดยคำนวณค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เพื่อระบุความต้องการจำเป็น (needs
 identification) จากสูตร $PNI_{modified} = (I - D) / D$ และกำหนดให้ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากกว่า
 ค่าดัชนี $PNI_{modified}$ เหลือของความต้องการจำเป็นในแต่ละกลุ่มผู้ระบุความต้องการจำเป็น
 เป็นค่าที่แสดงถึงความต้องการจำเป็นต้องพัฒนา และเรียงลำดับความสำคัญตามประเด็น
 ความต้องการจำเป็นของปัญหาและความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็น
 โรงเรียนมาตรฐานสากล จำแนกตามมุมมองของกลุ่มตัวอย่าง โดยการเปรียบเทียบค่าดัชนี
 $PNI_{modified}$ จากมากไปหาน้อย ซึ่งดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่ามากแปลว่า มีความต้องการจำเป็นสูง
 ที่ต้องได้รับความสนใจต้องพัฒนามากกว่าดัชนี $PNI_{modified}$ ที่มีค่าน้อยกว่าและกำหนดให้ต้องมี
 ผู้ให้ข้อมูลอย่างน้อย 1 กลุ่มระบุว่า มีความต้องการจำเป็นพัฒนาผลการประเมินความต้องการ
 จำเป็นของปัญหาและความต้องการของการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลสู่ความเป็นโรงเรียน
 มาตรฐานสากล

โดยสรุปจากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องดังกล่าว ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิด
 เพื่อการวิจัยยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล
 ได้ดังแผนภาพที่ 1

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสามารถนำยุทธศาสตร์การพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล เพื่อพัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาเพื่อรองรับความเป็นมาตรฐานสากลในอนาคต
2. ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สามารถนำการพัฒนาโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสู่ความเป็นมาตรฐานสากล พัฒนาการบริหารงานสถานศึกษาเพื่อรองรับความเป็นมาตรฐานสากลในอนาคตให้มีขีดความสามารถในการบริหารสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมการก้าวเข้าสู่ความเป็นสมาชิกภาพประเทศในกลุ่มอาเซียนในปี พ.ศ. 2558
3. ครูผู้สอนในโรงเรียนอนุบาลประจำจังหวัดสามารถนำผลการวิจัยไปศึกษาวิเคราะห์และพัฒนาการวิจัยเกี่ยวกับการจัดทำหลักสูตรและกำหนดการสอนให้สอดคล้องกับความเป็นมาตรฐานสากล

มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม
RAJABHAT MAHASARAKHAM UNIVERSITY